SN 5.1.2023

Vastaanottaja: TaV@eduskunta.fi

VNS 8/2022 vp

Kemianteollisuus ry:n lausunto Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa Eduskunnan talousvaliokunnalle lausuntonsa koskien Valtioneuvoston huoltovarmuusselontekoa (VNS 8/2022 vp).

Kemianteollisuus ry on vahvasti mukana kansallisessa huoltovarmuustyössä niin energiahuoltosektorin kuin teollisuussektorin kautta vastaten yhteensä neljän huoltovarmuuspoolin toiminnasta. Kemianteollisuus ry katsoo, että selonteko on kattava kuvaus huoltovarmuuteen liittyvän kokonaisuuden nykytilasta.

Kemianteollisuus ry on samaa mieltä selonteon kanssa siitä, että huoltovarmuuden kansallisen varautumisen taso on Suomessa lähtökohtaisesti hyvä. Tähän ei kuitenkaan tule tyytyä, vaan sitä on syytä parantaa arvioimalla sen tavoitetaso kriisiytyvässä Euroopassa ja tuotannon ollessa globaalia. Tämä tuli selkeästi esille koronapandemian aikana. Haluamme myös korostaa että huoltovarmuuden perusta luodaan normaaliaikana pitämällä Suomi yritysten kannalta houkuttelevana ja kilpailukykyisenä toimintaympäristönä.

Selonteko nostaa esiin myös kriittisiä toimintoja häiriönsietokykyä käsittelevän CER-direktiivin. Kemianteollisuus ry katsoo, että selonteossa olisi ollut syytä ottaa kantaa ainakin jossain määrin täsmällisemmin Suomen tavoitteisiin kansallisen soveltamisen osalta. Tavoitteena tulee olla Suomen olemassa olevan työn parantaminen ja mahdollisimman vähäinen byrokratia.

Kemianteollisuus ry pitää erittäin hyvänä, että selonteko korostaa huoltovarmuusrahaston rahoituspohjan turvaamista. Tähän kaipaamme selkeää esitystä tulevan hallitusohjelman toimenpiteeksi. Vain konkreettisilla toimilla on mahdollista säilyttää selonteon esiin nostama huoltovarmuuden kantokyvyn säilyttäminen.

Sektorikohtaisen varautumisen osalta Kemianteollisuus ry ottaa kantaa energiahuolto- ja teollisuussektoriin.

Energiahuoltosektorin osalta haastamme selonteon mainintaa siitä, että ”Lähtökohtaisesti polttoaineita koskevan aineellisen varautumisen nykytaso on riittävä.” Katsomme, että varsinkin energiantuotannon tarvitsemien polttoaineiden ja tuotantolaitosten osalta tilannetta tulisi parantaa.

Teollisuussektorin osalta korostamme sitä, että kotimainen tuotanto tarvitsee tilauksia, jos sellaista halutaan Suomessa ylläpitää. Pandemian aikana haluttiin Suomessa tuotettuja maskeja yms. mutta ilman normaaliajan tilauksia niitä ei tehdä. Ministeriöissä on hallinnollista osaamista mutta häiriötilanteiden hoitoon ministeriöissä on puolustusministeriötä lukuun ottamatta kovin

vähän osaamista. Kriittiseksi nimetyn teollisuuden toimintaedellytyksiä onkin tuettava ja turvattava nykyistä paremmin (energia, raaka-aineet ja osaaminen). Yritykset eivät pidä yllä kriittisiä prosesseja ja tuotantolinjoja ellei se heille ole taloudellisesti kannattavaa. Erittäin kriittiseksi tunnistettujen osalta on näitä prosesseja tuettava merkittävästi nykyistä laajemmin tuotantovarausopimuksilla sekä vuositilauksilla, sekä velvoitettava pitämään tiettyjä osuuksia kriittisten tuotteiden valmistuksesta Suomessa, säilyttäen samalla tärkeää osaamista. Normaaliolojen toiminnan tulee olla hyvin lähellä häiriö- ja poikkeusolojen toimintaa

Markkinataloudessa ei ole hyviä keinoja varmistaa tilauksia kotimaasta tai luotetuilta kumppaneilta muista maista. Yhteistyö ja nykyistä paljon tiiviimmät kumppanuudet ovat selkeä tavoite tilanteen parantamiseksi. Teollisuuden kriittiset tuotteet ja niiden arvoketjut sekä eri arvoketjujen väliset riippuvuudet onkin tunnistettava nykyistä paremmin.

Kuljetusten jatkuvuus ei ole Kemianteollisuus ry:n poolitoiminnan piirissä, mutta toimintamme jatkuvuuden kannalta kriittistä. Haluamme korostaa, että keskeistä on meriliikenteen turvaaminen mm. kotimaisten laivojen avulla. Maakuljetuksissa puutteena on kuljettajien ja kaluston niukkuus jo normaaliajan häiriötilanteissa.

Selonteon osalta olisimme kaivanneet enemmän näkemystä tulevaisuuden huoltovarmuustoiminnasta ja tähän liittyviä kehityskohteita, vaikka selonteko toki mainitsee monia erilaisia käynnissä olevia hankeohjelmia, kuten energia 2030.

Keskeistä tulevaisuuden huoltovarmuustoiminnassa tulee olemaan jo se, mitä huoltovarmuudella tarkoitetaan tulevaisuudessa. Pandemia-aika opetti mm. kokonaisturvallisuuden kattavan kokonaisvaltaisen tilannekuvan tärkeyttä, eikä materiaali- tai sektorikohtaisesti luotavaa tilannekuvaa. Tämä vaatii huoltovarmuuden osalta siiloja purkamista ja tietojen mahdollisimman avointa vaihtamista eri sektoreiden ja poolien välillä. Tarve on sama nyt ollessamme kohta Naton jäsen ja Venäjän laajennettua sotaansa Ukrainassa.

Tilannekuvan perusteella tulee myös tehdä johtopäätöksiä ja sopia toimenpiteistä. Yksi selkeä tarve on valmistella eri osa-alueiden kriisiorganisaatiot, so. tehtävät, vastuut, nimitykset ja harjoittelu. Tämä tulee tehdä ennen kriisiä. Ja korostaa yritysten ja viranomaisten välisen yhteistyön tärkeyttä sekä eri alojen keskinäisen riippuvuuden merkitystä huoltovarmuustyössä.

Kunnioittaen

Mika Aalto
toimitusjohtaja
Kemianteollisuus ry